

Regeringen
Justitiedepartementet

Yttrande över betänkandet **Struktur för ökad motståndskraft (SOU 2021:25)**

Dnr Ju2021/00971

Sammanfattning

Skolverket ser positivt på utredningens förslag om att myndigheten ska ges rollen som beredskapsmyndighet för det särskilda beredskapsområdet Skola och förskola i den nya strukturen för civilt försvar. Skolverket bedömer däremot att det behövs en fortsatt analys av frågor om gränsdragningen för området Skola och förskola, vad som utgör samhällsviktiga funktioner inom området och Skolverkets mandat som beredskapsmyndighet.

I nedanstående avsnitt kommenterar Skolverket ett urval av de förslag som utredningen lämnar. De förslag som inte omnämns har Skolverket inget att invända mot.

Skolverkets synpunkter

Skolverket som beredskapsmyndighet

Skolverket tillstyrker förslaget att myndigheten tilldelas ansvaret som beredskapsmyndighet för det särskilda beredskapsområdet Skola och förskola.

Det är viktigt att frågor som berör skola och utbildning lyfts fram när det gäller samhällets beredskap för kriser och i förlängningen krig. Att en fungerade förskola och skola kan upprätthållas vid en långvarig samhällsstörning är avgörande för enskilda barn och ungas utveckling och hälsa samt för att upprätthålla vitala samhällsfunktioner i stort. För det talar bland annat erfarenhet från den nuvarande covid-19-pandemin. Skolan och förskolans huvudmän har i detta sammanhang en helt avgörande roll. Inför ett läge av kris eller höjd beredskap behöver huvudmännen ha nödvändig beredskap. Skolverket i sin tur ansvarar redan idag för att på olika sätt stödja huvudmännen inför denna uppgift. I ett krisläge, som pandemin, har Skolverket därutöver en viktig roll att spela vad gäller att följa händelseutvecklingen på nationell nivå och bistå regeringen med relevanta beslutsunderlag.

Även om Skolverket bedömer att myndigheten i nuvarande pandemi haft en grundläggande förmåga att ställa om verksamheten inför de nya förutsättningarna så bedömer myndigheten att beredskapen för kommande kriser inom området sannolikt skulle förbättras om Skolverket ingick i den beredskapsstruktur med andra myndigheter och organisationer som förslaget innebär. Utredningen går däremot inte närmare in på vad rollen som beredskapsmyndighet specifikt innebär för Skolverkets del, till exempel i relation till övriga skolmyndigheter och till förskolor och skolors huvudmän. I den fortsatta beredningen av utredningens förslag bör Skolverket därför ges möjlighet att vidare analysera vad rollen som beredskapsmyndighet innebär i fråga om till exempel beslutsmandat och relationer till andra aktörer inom området Skola och förskola.

Samhällsviktiga funktioner och beredskapsområdet Skola och förskola

Utredningen redogör kortfattat för två funktioner inom det särskilda beredskapsområdet Skola och förskola som kan ses som samhällsviktiga och som behöver fungera vid kris och höjd beredskap. Det handlar dels om att tillhandahålla omsorg för barn till personer som behöver arbeta i annan samhällsviktig verksamhet, dels om att främja barn och ungdomars utveckling och lärande. Skolverket delar utredningens uppfattning att dessa funktioner är helt centrala att kunna upprätthålla i kris och krig, men ser också ett behov av en fördjupad analys i syfte att ytterligare identifiera viktiga samhällsfunktioner inom området, samt analysera under vilka omständigheter funktionerna blir samhällsviktiga. Skolverket ser bland annat att det finns ett behov av att ta hänsyn till tidsperspektivet för samhällsstörningar. Behovet av till exempel omsorg för barn till personer som arbetar med viktiga samhällsfunktioner kan vara ett omedelbart behov vid en akut och kortvarig kris. Förskolans och skolans betydelse för upprätthållandet av samhällsviktiga funktioner ökar sedan troligtvis successivt ju längre en kris fortgår. Vid en kris som pågår under en längre tid uppstår dessutom ett större behov av att kunna upprätthålla utbildning för barn och ungdomar än vid en kortvarig. I händelse av krig kan skolväsendet även komma att ta ett utökat tillsyns- och omsorgsansvar som hemmet står för under normala omständigheter. I analysen behöver det därutöver övervägas i vilken utsträckning utbildning för andra åldersgrupper än barn och unga ska ses som samhällsviktiga funktioner (till exempel kommunal vuxenutbildning).

Gränserna för beredskapsområdet Skola och förskola tydliggörs inte närmare av utredningen. Skolverkets ansvar enligt instruktionen inbegriper till exempel även kommunal vuxenutbildning, som inte förefaller ingå i beredskapsområdet. Det kan inte uteslutas att även viss utbildning för vuxna behöver fungera under både kortvariga och långvariga samhällsstörningar. Beroende på typ av kris kan en specifik typ av utbildning (till exempel vård- och omsorgsutbildning) behöva ha särskild prioritet för att minska konsekvensen för samhället. Dessutom skulle en

långvarig störning av vuxenutbildningen generellt ha negativa effekter för till exempel kompetensförsörjning och integration.

I den fortsatta beredningen av myndighetens ansvar för beredskap bör Skolverket ges möjlighet att vidare analysera frågan om hur beredskapsområdet bör avgränsas, om benämningen Skola och förskola är den bästa samt vad som utgör viktiga samhällsfunktioner inom området.

Ekonomiska konsekvenser

De ekonomiska konsekvenserna för Skolverket är svåra att bedöma och beror delvis på att funktionen som beredskapsmyndighet inte är precis beskriven. Skolverket delar dock utredningens bedömning om att ansvaret kan komma att kräva finansiering motsvarande tre årsarbetskrafter. Skolverket vill framhålla att den anslagsförstärkning som följer bör tillföras Skolverkets förvaltningsanslag.

På Skolverkets vägnar

Peter Fredriksson
Generaldirektör

Johan Brandt
Verksamhetscontroller

I ärendets slutliga handläggning har även chefsjuristen Eva Westberg och stabschefen Katarina Tiväng deltagit.